

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΩΔΕΙΟΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

Δευτέρα, 1η Ιουνίου 1959, ώρα 8.30' μ. μ.

ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ
ΤΗΣ
ΣΥΜΦΩΝΙΚΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ
ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ (Σ.Ο.Β.Ε.)

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ
ΣΟΛΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

1. ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΩΝ ΠΥΡΟΤΕΧΝΗΜΑΤΩΝ G. F. HANDEL

Εισαγωγή (Grave-Andante Allegro)

Bourrée (Allegro)

La Paix (Largo alla Siciliana)

Menuetto I-II

La Réjouissance (Allegro)

2. ΣΥΜΦΩΝΙΑ όρ. 104 σὲ ρέ μείζον

J. HAYDN

(«Λανδίνου»)

I. Adagio-Allegro

II. Andante

III. Menuetto

IV. Allegro spiritoso

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

1. «ΚΥΠΡΙΑΚΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ»

Σ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ

(πρώτη έκτέλεσις)

Συμφωνικόν Ποίημα

2. «SOIRÉES MUSICALES»

B. BRITTON

(σε δέματα Ρωσίνι)

I. March

II. Canzonetta

III. Tirolese

IV. Bolero

V. Tarantella

3. ΕΜΒΑΤΗΡΙΟ

H. BERLIOZ

(άπό τὴν «Καταδίκη τοῦ Φάουστ»)

Κάμνοντας ἔναρξη τῆς καλλιτεχνικῆς της δράσεως ἡ Σ.Ο.Β.Ε. δέλησε νὰ τιμήσει τὴν μνήμη δυό μεγάλων μουσουργῶν, τοῦ Χαῖντελ καὶ τοῦ Χάυντν, ποὺ γιορτάζουμε φέτος, τοῦ πρώτου τὰ 200 χρόνια καὶ τοῦ δευτέρου τὰ 150 χρόνια ἀπὸ τὸν δάνατό τους.

G. F. HANDEL

ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΩΝ ΠΥΡΟΤΕΧΝΗΜΑΤΩΝ

Ο Γεώργιος—Φρειδερίκος Χαῖντελ (Χάλλη τῆς Σαξωνίας 1685—Λονδίνο 1759) ὑπῆρξεν ἔνας ἄνδρωπος μὲ καταπληκτικὴ δραστηριότητα, μὲ ἀδάμαστη δέληση, μὲ ἄκαμπτη ἀγωνιστικὴ δύναμη, μιά, ἀληθινά, ἡρωϊκὴ μορφή. Η μουσική του ἀντανακλάει τὴ δύναμη αὐτὴ τοῦ χαρακτῆρος του. Άδρες γραμμές μὲ ρωμαλέα ἔκφραση ἀρρενωπή φρασεολογία γεμάτη μεγαλοπρέπεια, ἐπικὴ διάδεση ποὺ ἐγγίζει, συχνά, τὰ δρια τοῦ ἡρωϊκοῦ. Από τὴ μουσική αὐτὴ ὅμως, μὲ τὸν ἐπίσημο κάπως τόνο της, δὲν λείπει ποτὲ ἡ εὐγένεια καὶ μέσα της συνυφαίνεται συχνὰ δερμή τρυφερότητα.

Τὸ ἔργο του «Μουσικὴ τῶν Πυροτεχνημάτων» εἶχε γραφεῖ μὲ τὴν εύκαιρία τῆς ὑπογραφῆς τῆς εἰρήνης τῆς Aix-la-Chapelle (1748) καὶ δόθηκε σὲ πρώτη ἐκτέλεση μὲ δριαμβευτικὴ ἐπιτυχία ὑπὸ τὴ διεύθυνση τοῦ συνδέτη στὶς 27 Ἀπριλίου 1749 στὸ ὑπαίθρο στοὺς Κήπους Βώξωλ τοῦ Λονδίνου) καὶ μὲ μιὰ γιγαντιαία δρχήστρα ἀπὸ 40 τρομπέττες, 20 κόρνα, 16 ὅμποι, 16 φαγκότα, 6 ζεύγη τυμπάνων κλπ. Ἐκτὸτε ἔγινε ἔνα ἀπὸ τὰ πιὸ δημοφιλῆ ἔργα τοῦ μεγάλου συνδέτη καὶ ὑπὸ διάφορες συμφωνικές διασκευές ἐκτελεῖται παντοῦ.

Τὸ ἔργο ἀρχίζει μὲ μιὰ Εἰσαγωγὴ ποὺ τὴν χαρακτηρίζει γνήσια Χαιντέλεια μεγαλοπρέπεια. Τὸ δεύτερο κομμάτι είναι μιὰ Μπουρέ (χορός γαλλικῆς προελεύσεως, μὲ κάποια ἀναλογία πρὸς τὴν Γκαβόττα, ποὺ ἀρχίζει μὲ μιὰ ἀνάκρουση πάντα) γεμάτη ἔξαιρετικὴ λεπτότητα καὶ χάρη. Τὸ τρίτο, μὲ τὸν ίδιαίτερο τίτλο «Εἰρήνη», γραμμένο στὸ ρυθμὸ τῆς Σιτσιλιάνας, χοροῦ σικελικῆς προελεύσεως, μὲ τὴν εἰδυλλιακή του

άτμοσφαιρα δυμίζει τήν «Ποιμενική Συμφωνία» στὸν «Μεσσία» τοῦ ίδιου συνδέτη.

Τὰ δυό μικρὰ Μενουέττα, πού ἀκολουθοῦν, ἔχουν τὸ κα-
δένα τὸ δικό τους χαρακτῆρα, τὸ πρῶτο (στὸν ἐλάσσονα) μιὰν
ἀνάλαφρη λεπτότητα, τὸ δεύτερο (στὸν μείζονα) μιὰ κάπως
πομπώδη ἔκφραση. Τὸ τελευταῖο «Πανηγυρισμὸς» ἀποτελεῖ
τὸ χαρακτηριστικώτερο κομμάτι τοῦ ἔργου καὶ μὲ τὴν συν-
αρπαστική του δύναμη δίνει μὲ ἔξοχο τρόπο τὴν σφραγίδα
τῆς χαρούμενης καὶ πανηγυρικῆς ἀτμόσφαιρας.

J. HAYDN

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΣΕ ΡΕ ΜΕΙΖΟΝΑ ΑΡΙΘ. 104

Ο Ἰωσήφ Χάϋντν (Ρόραου τῆς Αύστριας 1732—Βιέννη 1809) ὑπῆρξεν ἔνα δαυμαστὸ πρότυπο ἀνδρώπου—καλλιτέχνη,
μὲ πλήρη ἐναρμόνιση τῶν ἀρετῶν τοῦ ἀνδρώπου μ' αὐτές
τοῦ δημιουργοῦ καλλιτέχνη. Σὰν ἄνδρωπος ὑπῆρξε τίμιος καὶ
ἀκέραιος, καλόκαρδος καὶ πρᾶος, σεμνός καὶ μετριόφρων,
εἰλικρινής καὶ πιστός. Σὰν δημιουργός μεταφέρει τὶς ψυχικές
αὐτές ἀρετές στὴν τέχνη του, γι' αὐτὸ ἡ μουσική του χαρα-
κτηρίζεται ἀπὸ ἀπλότητα, διαύγεια κοι σαφήνεια, ἀπὸ ἀπέριτ-
τη χάρη, ἀπὸ ἀγνότητα αισθήματος καὶ καλλιτεχνικῶν προ-
θέσεων καὶ ἐπιδιώξεων.

Ο Χάϋντν δίκαια δεωρεῖται ὁ πατέρας τῆς κλασσικῆς
τέχνης, ὁ πατέρας τῆς συμφωνίας.

Η συμφωνία του ἀρ. 104 (ἡ ἀρ. 7 στὴ σειρὰ τοῦ Σάλομον,
τοῦ Βιολιστοῦ—ίμπρεσάριου, πού κάλεσε τὸν Χάϋντν στὸ
Λονδίνο, ὅπου σὲ δυό ταξίδια ἔδωσε τὶς δώδεκα τελευταῖες
συμφωνίες του, 93—104) γράφτηκε στὸ Λονδίνο στὰ 1795 καὶ
εἶχε τὴν πρώτη της ἐκτέλεση ἐκεῖ στὶς 4 Μαΐου ὑπὸ τὴν
διεύθυνση τοῦ Κράμερ. Μόνη ἀπὸ τὶς δώδεκα φέρει τὸν ίδι-
αίτερο τίτλο «Λονδίνειος», τίτλο ποὺ ἀνήκει σὲ ὅλες.

Μὲ τὴ συμφωνία αὐτὴ ὁ Χάϋντν βρίσκεται στὴν ψηλότε-
ρη βαθμίδα τῆς συμφωνικῆς του τέχνης. Μολονότι διατηρεῖ
τὶς χαρακτηριστικές ἀρετές του, τὴ διαυγὴ σκέψη, τὴν καδά-
ρια φόρμα, τὴ φωτεινὴ λεπτότητα, ὁ συμφωνικὸς λόγος παιρ-
νεῖ ἔδω εύρυτητα καὶ πλάτος καὶ, σ' ὥρισμένες στιγμές,
μιὰ καθαυτὸ προφητικὴ ἔξαρση

Η πρώτη κίνηση, μετά από μιὰ σύντομη καὶ ύποβλητικὴ ἀργὴ εἰσαγωγὴ, ἀρχίζει μ' ἔνα χαριτωμένο δέμα στὰ πρῶτα βιολιά, ποὺ ὀδηγεῖ γρήγορα σ' ἔνα ἄλλο στοιχεῖο ρυθμικὸ μὲ συμμετοχὴ ὅλης τῆς ὄρχήστρας. Η κίνηση αὐτὴ εἶναι ἀληθινὴ γεμάτη σπινθηροβόλο πνεῦμα. Η δεύτερη κίνηση (Andante) ἀποτελεῖ τὴν κεντρικὴ ούσια τῆς συμφωνίας αὐτῆς. "Εχει τόση ἐκφραστικὴ ἀξία, ώστε νὰ δίνει τὴν ἐντύπωση ὅτι οἱ ἄλλες κίνησεις ἀποτελοῦν τὸ ἔξωτερικό της περίθλημα. Εδῶ ὁ Χάυντν ἀφήνεται νὰ προχωρήσει σὲ τέτοια ἐπεξεργασία τοῦ δεματικοῦ ύλικοῦ, ποὺ τουλάχιστον ὡς πρός τὸ πλάτος καὶ τὶς ἐπιδιώξεις της, προδιαγράφει τὴ Μπετούβενικὴ συμφωνικὴ τεχνική. Ιδιαίτερα δὲ μπεροῦσε νὰ τονισθεῖ ἡ αἰδέρια ἀτμόσφαιρα, ποὺ ὁ Χάυντν δημιουργεῖ πρός τὸ μέσο μὲ μεγαλοφυῆ ἀπλότητα, προωδώντας τὴν τρυφερὴ μελωδικὴ φράση ἀπὸ τὸν τόνο τοῦ σόλ στὸν ἀπαλὸ τόνο τοῦ ρέ ψφ. Η τρίτη κίνηση εἶναι ιδιαίτερα χαρακτηριστικὴ γιὰ τὴν ἀντίδεση τοῦ ἐκφραστικοῦ Τρίο μὲ τὸ κυρίως μενουέττο. Η τελευταία κίνηση εἶναι ἵσως τὸ πιὸ πνευματώδες καὶ πιὸ χειμαρρώδες φινάλε, ποὺ ἔγραψε ὁ Χάυντν γιὰ συμφωνία του. Στηριγμένο στὴν ἀρχὴ πάνω σὲ μιὰ Κροατικὴ λαϊκὴ μελωδία προχωρεῖ μὲ ἀνοικτόκαρδη διάδεση μέσα ἀπὸ μελωδικούς μαιάνδρους καὶ ἐκφραστικές ἀντιδέσεις πρός δαυμαστὴ ὅλοκλήρωση τοῦ συμφωνικοῦ λόγου.

Σ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ

ΚΥΠΡΙΑΚΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Τὰ «Κυπριακὰ Ἐλευθέρια» (Μάρτιος 1959) εἶναι ἔνα ἔργο ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ ύπερ τῆς Ἐλευθερίας του.

Τὸ πρώτο μέρος, μετὰ ἀπὸ ἔνα συμβολικὸ προσκλητήριο, ἐπιζητεῖ νὰ ἐκφράσει μὲ μιὰ ἐπεξεργασία τῆς Βυζαντινῆς μελωδίας «Κύριε τῶν Δυνάμεων» τὴν πάλι γιὰ τὴν ἐλευθερία, ποὺ ὀδηγεῖ στὸ δεύτερο μέρος σὲ νικηφόρο ἐπιστέγασμα μὲ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη».

B. BRITTON

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΣΠΕΡΙΔΕΣ

‘Ο Β. Μπρίτεν (1913), ένας άπό τούς πιό διακεκριμένους συνδέτες τής έποχής μας, άρχισε νὰ συνδέτει άπό τὴν ἡλικία τῶν ἐννέα χρόνων. ‘Απὸ τὰ κυριώτερα ἔργα του εἶναι οἱ ὄπερες «Peter Grimes», «Ο Βιασμὸς τῆς Λουκρητίας», Albert Herring κ. ἄ. ‘Ἐπισης ἢ «Ἀπλῆ Συμφωνία» γιὰ ἔγχορδα (θασισμένη σὲ μερικὰ ἀπὸ τὰ παιδικά του δημιουργήματα), ἢ Συμφωνία Da Requiem, «Les Illuminations» γιὰ μιὰ φωνὴ καὶ ὄρχηστρα, τὰ Σονέττα τοῦ Michel Angelo κλπ.

‘Η Σουΐτα «Μουσικές Ἐσπερίδες» πάνω σὲ δέματα τοῦ Ροσσίνι εἶχε γραφεῖ ἀρχικῶς γιὰ μικρὴ ὄρχηστρα καὶ παιδικὴ χορωδία καὶ πῆρε τὴν δριστικὴ της μορφὴ στὰ 1938 ὡς μπαλλέτο. Στὴ Σουΐτα αὐτῇ, γραμμένη μὲ πολλὴ χιουμοριστικὴ διάθεση, χρησιμοποιεῖ τὸ δεματικὸ ύλικὸ ἀπὸ τὸν Ροσσίνι χωρὶς νὰ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς μουσικῆς, τὸ ἐπεξεργάζεται ὅμως κυρίως ὄρχηστρικὰ μὲ ποικίλα καὶ ἔξυπνα εύρήματα.

H. BERLIOZ

ΕΜΒΑΤΗΡΙΟ (ΚΑΤΑΔΙΚΗ ΤΟΥ ΦΑΟΥΣΤ)

Τὸ Ούγγρικὸ Ἐμβατήριο ἀπὸ τὴν συμφωνικὴ "Ὀπερα «Καταδίκη τοῦ Φάουστ» τοῦ Μπερλιόζ (1803—1869) ἀποτελεῖ μιὰ λαμπερὴ ὄρχηστρικὴ διασκευὴ καὶ ἐπεξεργασία ἐνὸς ἐθνικοῦ Ούγγρικου ἐμβατηρίου, γνωστοῦ μὲ τὸν τίτλο «Rakoczy» (ἀπὸ τ' ὄνομα τοῦ Πρίγκηπα Rakótσου, ἀρχηγοῦ τῆς Ἐπαναστάσεως κατὰ τῆς Αύστριας στὰ 1703—11).

‘Ο Μπερλιόζ βάζει τὸν Φάουστ, στὴν ὄπερά του, νὰ ταξιδέψει στὴν Ούγγαρια καὶ νὰ παρακολουθήσει τὸ πέρασμα Ούγγρικοῦ Στρατοῦ ὑπὸ τοὺς ἥχους τοῦ ἐμβατηρίου αὐτοῦ.

Σ. Μ.